

Høringsuttalelse til revisjonsdokument for reguleringen av Rauvatn med Ildgrubfossen kraftverk i Rana

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Utvalg for miljø, plan og ressurs	56/21	30.09.2021
Formannskapet	130/21	05.10.2021

Rådmannens innstilling

Utvalg for miljø, plan og ressurs behandling av sak 56/2021 i møte den 30.09.2021:

Vedtak

Rana kommune er positiv til at det er åpnet opp revisjon av vilkårene for reguleringen av Rauvatn med Ildgrubfossen kraftverk og gir følgende uttalelse:

-

Det må innføres nødvendige konsesjonsvilkår for at miljømålene i Regional plan for vannforvaltning (2016-2021) kan nås innen tidsfristene.

-

Det må sikres en minstevannføring på minimum 0,75 m³/s i Tverråga for å sikre at gode funksjonsområder for fisk vil være vanndekte og opprettholde sin funksjon.

-

Det må sikres en stabil høy vannstand i Rauvatnet slik praksis er i dag for å sikre at de viktige friluftsområdene rundt Rauvatnet ivaretas.

-

Det må ses helhetlig på vannføringen i vassdraget i sammenhengen med revisjonen av Bjerka- Plura reguleringen.

-

Det må innføres standardvilkår slik at det er hjemmel til å pålegg habitattiltak som kan forbedre vandrings-, gyte- og oppvekstforholdene for fisk.

Andre vurderinger i saksframlegget utgjør også en del av uttalelsen.

Behandling

Enstemmig vedtatt 11-0

Formannskapetets behandling av sak 130/2021 i møte den 05.10.2021:

Vedtak

Rana kommune er positiv til at det er åpnet opp revisjon av vilkårene for reguleringen av Rauvatn med Ildgrubfossen kraftverk og gir følgende uttalelse:

- Det må innføres nødvendige konsesjonsvilkår for at miljømålene i Regional plan for vannforvaltning (2016-2021) kan nås innen tidsfristene.
- Det må sikres en minstevannføring på minimum 0,75 m³/s i Tverråga for å sikre at gode funksjonsområder for fisk vil være vanndekte og opprettholde sin funksjon.
- Det må sikres en stabil høy vannstand i Rauvatnet slik praksis er i dag for å sikre at de viktige friluftsområdene rundt Rauvatnet ivaretas.
- Det må ses helhetlig på vannføringen i vassdraget i sammenhengen med revisjonen av Bjerka- Plura reguleringen.
- Det må innføres standardvilkår slik at det er hjemmel til å pålegg habitattiltak som kan forbedre vandrings-, gyte- og oppvekstforholdene for fisk.

Andre vurderinger i saksframlegget utgjør også en del av uttalelsen.

Behandling

Innstilling fra utvalg for miljø, plan og ressurs ble enstemmig vedtatt(13-0).

Rana kommune er positiv til at det er åpnet opp revisjon av vilkårene for reguleringen av Rauvatn med Ildgrubfossen kraftverk og gir følgende uttalelse:

- Det må innføres nødvendige konsesjonsvilkår for at miljømålene i Regional plan for vannforvaltning (2016-2021) kan nås innen tidsfristene.
- Det må sikres en minstevannføring på minimum 0,75 m³/s i Tverråga for å sikre at gode funksjonsområder for fisk vil være vanndekte og opprettholde sin funksjon.
- Det må sikres en stabil høy vannstand i Rauvatnet slik praksis er i dag for å sikre at de viktige friluftsområdene rundt Rauvatnet ivaretas.
- Det må ses helhetlig på vannføringen i vassdraget i sammenhengen med revisjonen av Bjerka- Plura reguleringen.
- Det må innføres standardvilkår slik at det er hjemmel til å pålegg habitattiltak som kan forbedre vandrings-, gyte- og oppvekstforholdene for fisk.

Andre vurderinger i saksframlegget utgjør også en del av uttalelsen.

Saksopplysninger

Sammendrag

Tverråga har blitt brukt til kraftproduksjon ved anlegget i Ildgrubfossen i over 100 år, men fikk først konsesjon for kraftproduksjon og regulering av Rauvatnet i 1947. I 1967 ble Tverrvatnet overført til Rana kraftverk og dermed ble ca. 51 % av nedbørsfeltet til anadrom strekning i Tverrvatnet fraført. Reguleringen for Bjerka- Plura påvirker dermed vannføring videre i vassdraget nedstrøms Tverrvatnet.

I forbindelse med revisjonen av Bjerka- Plura reguleringen kom det inn krav om minstevannføring fra Tverrvatnet og krav om forbedring av vandringsforholdene forbi terskel på anadrom strekning.

Norges vassdrag- og energidirektorat (heretter NVE) mente at eventuelle minstevannføringslipp i Ranavassdraget begrunnet i hensynet til anadrom fisk bør vurderes mest mulig samlet, for å sikre at de rette tiltakene settes inn på rett sted. De ønsket derfor å ha et grunnlag for å kunne vurdere Tverråga i sammenheng med Plura og nedre deler av Rana. NVE har derfor besluttet å gjennomføre revisjon av konsesjonsvilkårene for reguleringen av Rauvatn med Ildgrubfossen kraftverk.

For å øke minstevannføringen i Tverråga må det slippes mer vann fra Rauvatnet. I dag har Helgeland Kraft Vannkraft AS en praksis med å holde vannstanden høy i Rauvatnet om sommeren etter sterkt ønske fra brukerne der. Disse to forholdene medfører en interessekonflikt mellom å opprettholde høy vannstand sommerstid i Rauvatn og tilfredsstillende krav til vannføring på anadrom strekning. Det er ikke nok tilgjengelig vann i vassdraget for å tilfredsstille begge disse forholdene fullt ut, uten slipp av vann fra Tverrvatn.

Helgeland Kraft Vannkraft AS mener at med kun dagens restvannføring i Tverråga anses det som urealistisk å oppnå miljømålene for nedre del av Tverråga eller å tilfredsstille krav fra kravstillere. De mener det derfor må slippes vann fra Tverrvatn hvis dette skal oppfylles.

Hovedformålet med en vilkårsrevisjon vil være å bedre miljøforholdene i regulerte vassdrag. Dette må avveies mot formålet med selve konsesjonen, som er kraftproduksjon.

Rana kommune er veldig positiv til at det er åpnet opp revisjon av vilkårene for reguleringen av Rauvatn med Ildgrubfossen kraftverk og at dette ses i sammenheng med Bjerka- Plura reguleringen. Rana kommune mener det må sikres tilstrekkelig vannføring i vassdraget for å sikre optimale forhold for fisk, det må gjennomføres habitattiltak og dagens praksis med stabil høy vannstand i Rauvatnet må ivaretas.

Bakgrunn

Behovet for minstevannføring på anadrom strekning i Tverråga ble tatt opp i forbindelse med høringen av revisjonsdokumentet for reguleringen av Bjerka-Plura. Flere sentrale representanter for allmenne interesser mente det burde sikres en minstevannføring på anadrom strekning i Tverråga.

En eventuell minstevannføring nedstrøms Rauvatn og Ildgruben kraftverk må imidlertid vurderes gjennom en revisjon av konsesjonsvilkårene for tillatelsen til Helgeland Kraft Vannkraft.

NVE mente at eventuelle minstevannføringslipp i Ranavassdraget begrunnet i hensynet til anadrom fisk bør vurderes mest mulig samlet, for å sikre at de rette tiltakene settes inn på rett sted. De ønsket derfor å ha et grunnlag for å kunne vurdere Tverråga i sammenheng med Plura og nedre deler av Rana. Tverråga er også påvirket av Bjerka-Plurareguleringen ved overføring av de øvre delene av nedbørfeltet til Akersvatn. Ett av kravene i forbindelse med revisjonen av vilkårene for Bjerka-Plura-konsesjonen er at det skal slippes minstevannføring fra Tverrvatnet. Det vil derfor være en fordel om revisjonen av reguleringen av Rauvatn med Ildgrubfossen kraftverk foregår så nært i tid som mulig til revisjonen av Bjerka-Plura-reguleringen.

NVE la vekt på at Tverråga er en del av Ranavassdraget, som er et nasjonalt laksevassdrag og er gitt høyeste prioritet i NVE-rapport 49/2013. Videre at anadrom strekning av Tverråga er oppført i vedlegg 2 i godkjent vannforvaltningsplan for Nordland og Jan Mayen. Det vil si at det skal vurderes tiltak for å bedre miljøtilstanden på denne strekningen, som kan medføre krafttap.

NVE mente at de miljømessige forholdene som ble tatt opp i forbindelse med Tverråvassdraget, ga grunnlag for å åpne revisjonssak for reguleringen av Rauvatn med Ildgrubfossen kraftverk.

NVE besluttet derfor å gjennomføre revisjon av konsesjonsvilkårene for reguleringen av Rauvatn mv. i Tverråvassdraget, gitt ved kgl.res. av 21.12.1967. Ildgrubfossen kraftverk omfattes av revisjonen.

Revisjonsdokumentet legges nå ut til offentlig høring. Revisjonsdokumentet og høringsuttalelsene til dette vil utgjøre en viktig del av grunnlaget for å fastsette reviderte vilkår.

Revisjonens formål

Hovedformålet med en vilkårsrevisjon vil være å bedre miljøforholdene i regulerte vassdrag. Dette må avveies mot formålet med selve konsesjonen, som er kraftproduksjon.

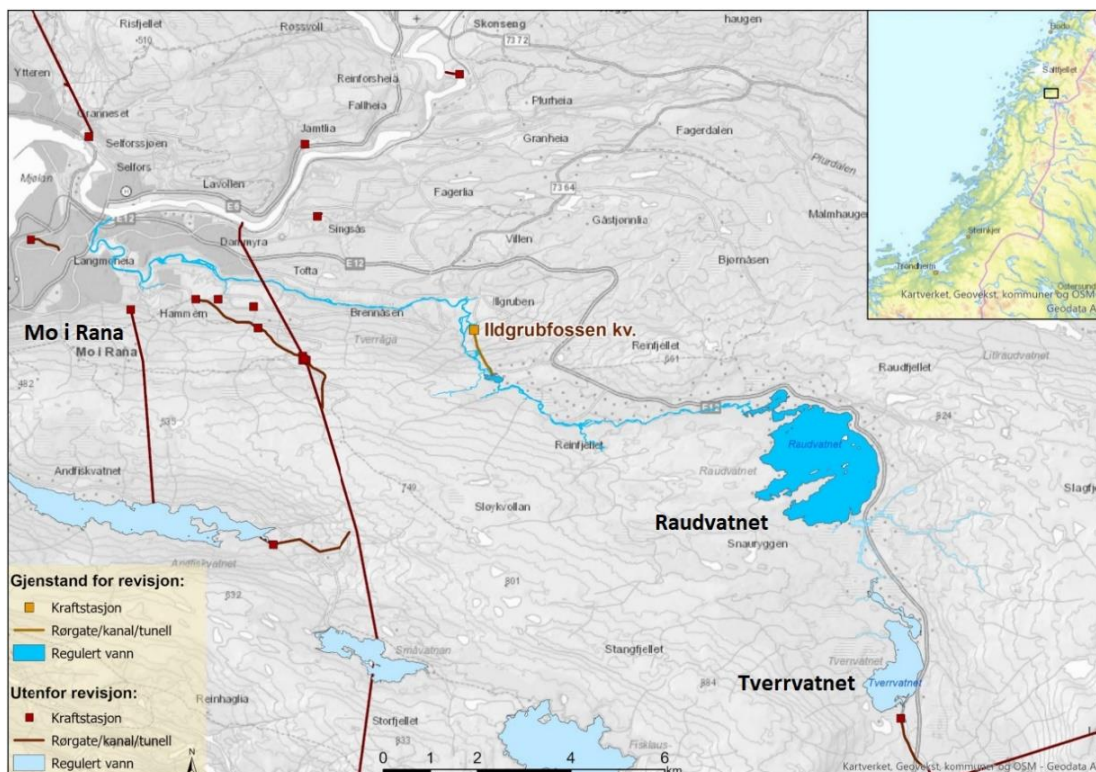
Det er bare konsesjonsvilkårene som kan revideres, ikke selve konsesjonen, som for eksempel høyeste regulerte vannstand (HRV) og laveste regulerte vannstand (LRV). Manøvreringsreglementet er en del av konsesjonsvilkårene og kan dermed revideres. Privatrettslige forhold omfattes ikke, og normalt heller ikke økonomiske vilkår som ikke kan knyttes direkte til miljøforholdene.

Om reguleringen

Tverråga er et sidevassdrag til Ranelva med samløp 3 km oppstrøms Ranelvas utløp i Ranfjorden. Fra Rauvatn til samløpet med Ranelva er det vel 19 km. Se kart i figur 1.

Ildgrubfossen kraftverk ble etablert i 1919 og Rauvatnet ble regulert i 1948. I 1967 ble Tverrvatnet overført til Rana kraftverk (Statkraft). Dermed ble ca. 51 % av nedbørfeltet til lakseførende strekning i Tverråga fraført og produksjonen i Ildgrubfossen redusert. Vassdraget er i dag regulert uten krav om minstevannføring på de berørte strekningene. Helgeland Kraft Vannkraft AS holder vannstanden høyt i Rauvatnet om sommeren av hensyn til landskap og friluftsliv, etter ønsker fra brukerne der.

Ildgrubfossen bidrar med en kraftproduksjon på ca. 29 GWh/år og gir strøm til ca. 1500 husstander. I en normal situasjon har kraftverket en marginal betydning for forsyningsikkerheten i området, men ved linjebrudd eller i en knapphetssituasjon vil kraftverket være svært viktig lokalt

Figur 1. Kart over området der reguleringer som er gjenstand for revisjon, og andre regulerte vann og kraftinstallasjoner fremgår.

Fiskefaglig vurdering

I forbindelse med revisjonen har Sweco gjennomført fiskebiologiske undersøkelser, oppmåling av vassdraget og simulert ulike vannføringer (se rapport i revisjonsdokument).

Rapporten konkluderer med følgende:

- Anadrom fisk kan potensielt vandre opp til Ildgrubfossen. Likevel vurderes Sagfossen, vel to km nedstrøms Ildgruben kraftverk, som en vandringsutfordring og begrenser tilgangen til de øvre deler av strekningen.
- De nedre delene av Tverråga er dominert av finpartiklet substrat og stilleflytende vannhastighet, og anses å ha få eller ingen funksjonsområder for anadrom fisk.

- Det er flere spredte potensielle gyteområder for laks og sjøørret i midtre del av vassdraget, og hoveddelen er mellom bro anleggshammaren og Sagforsen. Disse ligger mer spredt og fordelt på mindre områder langs midtre del av elva, med kun enkelte noe større arealer med slike potensialer. Det er også enkelte partier med potensielle gyteområder like nedstrøms Ildgrubfossen.
- I midtre deler av elva er det partier med godt skjul for oppvekst av ungfisk, mens de ter mindre skjul i øvre del.
- Kurven som viser sammenhengen mellom vannføring og vanddekt areal har et knekkpunkt mellom 0,5 – 1 m³/s. Dette vil si at over det ved høyere vannføringer må det slippes mer vann for å få samme effekt i % mer vanddekt areal enn ved lavere vannføringer.
- Vurdert på bakgrunn av substrat/feltundersøkelser og vannstandsberginger, forventes det at gode funksjonsområder vil være vanddekt og opprettholde sin funksjon ved vannføringer > 750 l/s. Det vil fortsatt være betydelig produksjon lavere vannføringer, men da redusert i forhold til elvas kapasitet.
- Det er mulig å gjennomføre habitattiltak for å øke andelen funksjonsområder i flere deler av elva. Dette være seg enten i form av etablering av «elv-i-elv», gyteområder eller øke mengden skjul. Det kan i noen grad være utfordringer knyttet til fiskevandring som kan forbedres, og det kan vurderes tilpasninger for sjøørret i sidebekker.

Friluftsliv

Det er gjennomført friluftskartlegging i regi av kommunen, der det meste av vassdraget er inkludert som verdifulle.

Områdene rundt Rauvatnet, og elvestrekningen ned mot inntak Ildgrubfossen inngår i et større område som er verdsatt som *svært viktig friluftsområde*, grunnet blant annet høy brukerfrekvens og god tilgjengelighet. Det er mange hytter i området med nær tilknytning til vannforekomstene, der disse også brukes til å fiske og vannaktiviteter. Det er flere naust og tilrettelagte områder for friluftsliv her. Brukerne av området ved Rauvatnet har hatt ønske om at vannstanden her holdes høy sommerstid av hensyn til brukervennlighet og landskap. Helgeland kraft Vannkraft AS har tilpasset seg dette ønsket og kjører reguleringen slik i dag.

Nedre deler fra Tverråga fra bro Anleggshammeren til Europaveien er tilrettelagt med stier sommer og vinterstid, nærfriluftslivsområder, idrettsarenaer og har høy brukerfrekvens hele året av private og organiserte brukere. Disse områdene er dermed også vurdert å være svært viktige friluftslivsområder.

Resterende arealer fra Inntak Ildgrubfossen til broen ved Anleggshammaren er vurdert å ha begrenset verdi for friluftsliv.

Ved reetablering av laks- og sjøørretbestanden i Tverråga vil elva ha en betydelig verdi for fiskeinteresserte i regionen. Det anses en elv med betydelig potensiale for gode fiskeopplevelser og det forventes høy brukerfrekvens i sesongen i spesielt nedre deler av elva. Midtre deler oppstrøms anleggshammeren har mindre potensiale for tilrettelagt fiske.

Erfarte skader og ulemper som følge av regulering

De viktigste ulempene i reguleringsammenheng er knyttet til fraføring av vann og reguleringer av magasiner. Ved etablering av dam ved Tverrvatn og overføring av 51 % av nedbørsfeltet til Rana kraftverk, ble vannføringen i Tverråga tilsvarende redusert, noe som er bakenforliggende årsak til de fleste erfarte skader og ulemper også i nedre del av elva.

Reguleringsvariasjon Rauvatn

Rauvatnet er regulert med 1,8 meter, noe som opprinnelig medførte ulemper knyttet til landskapsbildet og brukerinteressene her. Av hensyn til brukerne og interessentene i området har Helgeland Kraft Vannkraft AS de senere årene etablert en praksis om å holde vannstanden høy i sommermånedene, slik at ulempen reduseres. Fraføring av vann fra Tverrvatnet medfører at det kan være større utfordring å holde HRV i Rauvatn, samt at det tar lengre tid før Rauvatn når HRV etter nedsenkning.

Rauvatn erosjon

Reguleringen har medført noe erosjon på utsatte lokaliteter rundt vannet, og Helgeland Kraft Vannkraft AS har vært i dialog med brukere angående dette. Dagens praksis med å holde vannstanden høy i sommermånedene reduserer også erosjonsulemper

Tverråga – redusert vannføring anadrom strekning

Det er kjent at redusert vannføring på anadrome strekninger kan ha negativ effekt på produksjon av laks og sjøørret på strekningen. Dette skyldes faktorer som mindre vanddekt arealer gjennom året, lavere vannhastighet og vanddybde, reduserte flommer for utvasking av finsediment, mindre produksjon av næring og vanskeligere vandringsforhold. Dette vurderes også å være aktuelle problemstillinger for Tverrågavassdraget. Hovedgrunnen for denne reduserte vannføringen på anadrom strekning er overføringen av Tverrvatnet til Rana kraftverk, og kun i mindre grad Helgeland Kraft Vannkrafts konsesjon.

Tverråga- utfall av kraftstasjon Ildgrubfossen kraftverk

En enkelthendelse med utfall av kraftstasjonen medførte hurtig vannstandsreduksjon på potensiell anadrom strekning nedstrøms Ildgrubfossen kraftverk. Slike hendelser kan medføre betydelig negative konsekvenser for akvatisk liv, spesielt hvis dette skjer ved høy produksjon i kraftverket, lav vannstand i inntaksmagasin og i perioder med begrenset tilsig. Helgeland Kraft Vannkraft AS bemerker at dette var en svært uheldig enkelthendelse og ønsker ikke at slike hendelser skal inntreffe. Fleksibiliteten med to aggregater vil i de aller fleste tilfeller sikre at utfall ikke skjer, men Helgeland Kraft Vannkraft AS er åpen for å se på kjørerutiner for kraftverket for å minimere sannsynligheten for slike utfall ytterligere. Det kjennes ikke til ytterligere erfarte ulemper eller skader som følge av reguleringen som er gjenstand for konsesjon

Interessekonflikt - minstevannføring i Tverråga eller høy vannstand i Rauvatn

I dag har Helgeland Kraft Vannkraft AS god praksis med å bevare høy vannstand i Rauvatn sommerstid. Dette er en selvpålagt praksis som gjennomføres av hensyn til bruks- og landskapshensyn for friluftsliv og hytteinteressene her. For å opprettholde denne praksisen medfører det dermed at en naturligvis må holde tilbake noe av tilsiget til vannet vår og sommerstid. Det er ønske blant brukere, og da spesielt fiskere i Tverråga at det skal være en minimumsvannføring på anadrom del av Tverråga for å ivareta forholdene for laks- og sjøørret. Dette krever at en større del av tilsiget til Rauvatnet må slippes i Tverråga, enn det som er dagens praksis. Disse to forholdene medfører en interessekonflikt mellom å opprettholde høy vannstand sommerstid i Rauvatn og tilfredsstille krav til vannføring på anadrom strekning. Det er ikke nok tilgjengelig vann i vassdraget for å tilfredsstille begge disse forholdene fullt ut, uten slipp av vann fra Tverrvatn

Framsatte krav til revisjonen

Det er fremsatt flere krav til revisjonen. Helgeland Kraft Vannkraft AS har utarbeidet et revisjonsdokument som beskriver vannkraftutbyggingen, innkomne krav til endring av konsesjonsvilkårene og Helgeland Kraft vannkraft AS sin vurdering av disse. Dokumentet ligger tilgjengelig på www.nve.no/konsesjonssaker.

Minstevannføring i Tverråga

Krav

Både Statsforvalteren i Nordland, Rana jeger- og fiskerforening, og FNF Nordland mener det må slippes minstevannføring i nedre deler av Tverråga, av hensyn til anadrom fisk. De påpeker at Ranavassdraget er et nasjonalt laksevassdrag og har fått høyeste prioritet (kategori 1.1) i NVE-rapport 49/2013, som er en nasjonal gjennomgang av reguleringskonsesjoner med revisjonsadgang og forslag til prioritering.

De viser til at minstevannføring i Tverråga er ett av tiltakene som er foreslått i rapporten. Videre kommenteres det at Tverråga er oppført i vedlegg 2 (vannforekomster med miljømål som kan medføre krafttap) i Klima - og miljødepartementets godkjenningbrev for regional plan for vannforvaltning i vannregion Nordland og Jan Mayen. I vilkårsrevisjonen for Bjerka-Plura-reguleringen krever Rana kommune og Tverråga elveeierlag at det skal slippes en minstevannføring på 1 m³ /s i Tverråga mellom Tverrvatn og Rauvatn, noe de forventer vil ha positive virkninger også i nedre deler av Tverråga. Fylkesmannen har også tatt opp at det er behov for ombygging av eksisterende terskler nedstrøms utløpet av Ildgrubfossen kraftverk, for å bedre vandringsforholdene for anadrom fisk.

Kommentarer fra konsesjonær

Helgeland Kraft Vannkraft AS opplyser at det er mange hytter og betydelige interesser tilknyttet friluftsliv i områdene rundt Rauvatn. Disse interessene ønsker høy vannstand av hensyn til landskap og båtbruk. Helgeland Kraft Vannkraft AS forsøker derfor å holde

vannstanden i Rauvatn høy om sommeren. På strekningen mellom Rauvatn og inntaket til Ildgrubfossen kraftverk, er det også bygd flere terskler for å opprettholde vannspeil i elva. Anadrom fisk skal i utgangspunktet kunne gå helt opp til utløpet fra Ildgrubfossen kraftverk, men Helgeland Kraft Vannkraft AS mener det er få fisk som vandrer så langt opp i vassdraget. Det er i dag en utfordring å holde vannstanden i Rauvatn høy, samtidig som en tilstreber tilstrekkelig høy vannføring nedstrøms Ildgrubfossen kraftverk til å ivareta anadrom fisk i perioder med lite tilsig. Helgeland Kraft Vannkraft AS er ikke negative til at det åpnes revisjonssak for reguleringen av Rauvatn, men mener dette forutsetter slipp av vann fra Tverrvatnet. De mener derfor at et eventuelt minstevannføringslipp fra Tverrvatnet må være fastsatt, før revisjonen av vilkår for reguleringen av Rauvatn kan gjennomføres. Med kun dagens restvannføring i Tverråga, mener Helgeland Kraft Vannkraft AS det er urealistisk å oppnå miljømålene for nedre del av Tverråga, slik de er satt i regional plan for vannforvaltning for Nordland og Jan Mayen.

Ombygging av terskler i nede Tverråga

Krav

Statsforvalteren mener det er behov for ombygging av terskler nedstrøms utløpet av Ildgrubfossen kraftverk, for å bedre vandringsforholdene for anadrom fisk.

Kommentar fra konsesjonær

Helgeland kraft Vannkraft AS ser verdien i at forholdene for fiskevandring er optimale, og at det bør vurderes tiltak på tersklene for å bedre vandringsforholdene for anadrom fisk. Likevel anses ikke den nederste terskelen (Ved bru for Europavei 12, vel 350 oppstrøms samløp med Ranelva) å være et betydelig vandringshinder, og det forventes at terskelen Revelforsen tilpasses fiskevandring i forbindelse med oppgradering av fisketrappen. Den øverste terskelen (ved bro over til skytebane, vel 1,5 km nedstrøms Ildgrubfossen kraftverk) ligger oppstrøms Sagforsen som er en betydelig vandringsutfordring, og det er usikkert hvor mye fisk som faktisk vandrer opp hit. Oppstrøms området har også noe begrenset produksjonspotensiale, så det kan spørres om nytten av tiltaket.

Samtidig ser en at mye av hovedutfordringene her er tilknyttet lave vannføringer, noe som i betydelig grad skyldes fraføring av Tverrvatn fra vassdraget og inngår dermed i mindre grad Helgeland kraft vannkraft AS sin reguleringskonsesjon.

Helgeland kraft vannkraft AS mener derfor det er Statkraft som eier av disse tersklene som må vurdere behov for utbedring eller ombygging.

Helgeland Kraft Vannkraft AS sitt forslag til endringer i vilkår og aktuelle avbøtende tiltak

Endring av konsesjonsvilkår

Magasinrestriksjoner Rauvatn

Rauvatn er et område med stor bruks- og landskapsmessig verdi for brukere tilknyttet fritidshytter, friluftsliv og rekreasjon. Helgeland Kraft Vannkraft AS har derfor praksis med å holde vannstanden høyt i sommerhalvåret, etter sterkt ønske fra brukerne. Både brukerne og regulant har gode erfaringer med denne praksisen og vil tilstrebe å opprettholde denne praksisen fremover. Samtidig ser vi at et fastsatt reglement kan kunne gi utfordringer med opprettholdelse av kraftproduksjon ved dårlige tilsigsforhold, og ønsker mulighet for noe fleksibilitet i slike situasjoner sett i forhold til et kost nytteperspektiv. Helgeland Kraft Vannkraft AS ser dermed ikke nødvendigheten av magasinrestriksjoner i Rauvatn.

Krav til vannføring på anadrom strekning

Ved et evt. betydelige høyere krav til minstevannføring på referansepunkt for anadrom strekning forutsetter Helgeland Kraft Vannkraft AS at det også tilføres vann gjennom slipp av minstevannføring fra Tverrvatn. Det ønskes i så fall da å kjøre dette som et prøvereglement, for å få bedre grunnlag for å fastsette det mest hensiktsmessige vilkåret sett i et kost-nytte perspektiv.

Avbøtende tiltak

Kjøreplan i Ildgrubfossen kraftverk

En enkelthendelse med utfall av kraftstasjonen medførte hurtig vannstandsreduksjon på potensiell anadrom strekning nedstrøms Ildgrubfossen kraftverk. I etterkant av denne hendelsen har Helgeland Kraft Vannkraft AS endret kjørerutiner for kraftverkets to turbiner, og gjennom dette minimert sannsynligheten for utfall på begge aggregater.

Habitattiltak – anadrom strekning

Flaskehals for bestandsutvikling av anadrom fisk i Tverråga er i dag knyttet til fraføringen av vann, redusert vanddekket areal, begrenset med skjulområder og lite spredning i gyteareal. Dette kan i en viss grad kompenseres gjennom habitattiltak som «elv-i-elv», gyteområder eller øke mengden skjul. Sidebekker kan også i større grad tilrettelegges for sjørret. Etersom fraføringen av vannføring i hovedsak er Statkrafts anliggende, ser vi det som naturlig at de tar initiativ til videre detaljplanlegging og gjennomføring av slike habitattiltak.

Tiltak på terskler

Helgeland Kraft Vannkraft AS ser det ikke som urimelig at det gjøres tiltak på terskler for å forbedre vandringsforholdene hvis dette sees nødvendig. Denne vurderingen er Statkrafts ansvar, som er eier av tersklene. Den reduserte vannføringen på anadrom strekning skyldes ikke Helgeland Kraft Vannkrafts kraftproduksjon i vassdraget.

Magasinrestriksjoner Rauvatn

Helgeland Kraft Vannkrafts praksis med å holde vannstanden i Rauvatnet høyt i sommerhalvåret vil vi tilstrebe å opprettholde etter ønske fra brukerne. Dersom økt vannføring i anadrom strekning vurderes å veie tyngre enn brukernes ønske om høy vannstand for å bevare områdets verdi tilknyttet fritidshytter, friluftsliv og rekreasjon, må det kommuniseres ut på en ordentlig måte. Hvis aktuelt ønsker Helgeland Kraft Vannkraft AS at NVE (og gjerne Statkraft) deltar i denne kommunikasjonen ut til lokalbefolkningen.

Forholdet til vannforskriften

Hele Tverråga fra Tverrvatnet til samløp med Ranelva er vurdert til å være sterkt modifisert vannforekomst (SMVF) grunnet overføringen av Tverrvatnet uten minstevannføring. Vannkraft er vurdert til å påvirke vannforekomstene i stor grad. Anadrom strekning i Tverråga er blitt kategorisert som vannforekomst der oppnåelse av vedatette miljømål kan medføre krafttap. Minstevannføring er foreslått som tiltak i alle vannforekomstene nedstrøms Rauvatnet, samt biotoptiltak og miljøtilpasning av terskler nedstrøms Ildgruben kraftverk. I tillegg er det foreslått å vurdere behovet for utsetting av ørret i Store Rauvatnet.

Videre saksgang

Etter høringsperioden får konsesjonæren anledning til å kommentere innkomne uttalelser.

NVE inviterer til en befaring der aktuelle kommuner, fylkeskommuner, statsforvaltere og andre berørte parter får anledning til å delta. Under befaringen er det mulighet for å utdype aktuelle problemstillinger. Befaringen vil normalt avholdes etter at høringsperioden er over, men det kan forekomme at den avholdes tidligere.

NVE sluttbehandler saken ved å sende sin innstilling til Olje- og energidepartementet (OED). NVE står fritt til å vurdere hvilke vilkår som ev. skal anbefales endret. Framsatte krav, revisjonsdokumentet og innkomne uttalelser er viktige grunnlag for denne vurderingen. NVE vil som minimum anbefale at det innføres moderne standardvilkår i samtlige saker om vilkårsrevisjon.

OED sender NVEs innstilling på en begrenset høring til berørte kommuner, fylkeskommuner og ev. Sametinget. De vil i mange tilfeller også arrangere befaring, hvor alle som ga høringsuttalelse til NVE blir invitert. Deretter fremmer OED saken for regjeringen, som fatter endelig vedtak.

Rana kommunes vurdering

Tverråga inngår i det nasjonale laksevassdraget tilknyttet Ranelva, og er vurdert som den viktigste sideelven til Ranavassdraget for produksjon av laks og sjøørret nedstrøms Reinforsen. Fisketrappen i Revelforsen har vært stengt for oppvandring i forbindelse med rotenonbehandlingen av vassdraget, men denne er nå under rehabilitering. Etter etablering av fisketrapp har potensiell anadrom strekning blitt utvidet med vel 13 km.

Områdene langs vassdraget er svært viktige friluftsområder med mange hytter og tilrettelagte områder for fiske, bading og friluftsliv. Ved reetablering av laks- og sjøørretbestanden i Tverråga vil elva ha en betydelig verdi for fiskeinteresserte i regionen.

Gjeldende konsesjon har ingen krav om minstevannføring. Det er derfor fremmet krav om at minstevannføring i nedre deler av Tverråga tas inn i de oppdaterte vilkårene. Formålet med kravet er å bedre forholdene for laks og sjøørret i vassdraget. Økt vannføring vil være positivt ved at flere funksjonsområder blir tilgjengelig for fisken og produksjon av laksefisk kan øke. Dette kan igjen gi en betydelig gevinst for fiskeinteresserte og friluftslivet i regionen.

Sweco har gjort en utredning for å vurdere av hvilken vannføring som må til for å sikre de viktigste, potensielle gyte- og oppvekstområdene for anadrom fisk i Tverråga.

I Tverråga er det i hovedsak tidsperioden med lite tilsig vinterstid som er kritisk med tanke på tilfrysning av gyteområder, og dette må anses som en hydrologisk flaskehals for produksjon av laksefisk i vassdraget.

Sweco har i sine vurderinger konkludert at 0,75 m³/s er optimal lavvannføring for å ivareta funksjonsområder i Tverråga. Likevel er det også forhold for bestandsutvikling ved lavere vannføringer, men da redusert potensiale.

Rana kommune mener det er svært viktig å sikre en optimal lavvannføring på minimum 0,75 m³/s i henhold til Sweco sin konklusjon.

Olje og energidepartementets *Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer*, fremsetter at godkjente vannforvaltningsplaner skal legges til grunn for blant annet revisjonssaker. I henhold til *Regional plan for vannforvaltning i vannregion Nordland og Jan Mayen*, og nasjonal godkjenning av planen, er Tverråga nedstrøms Ildgruben kraftverk prioritert med miljømål der tiltak kan føre til tap av kraftproduksjon. Elvestrekningen er også prioritert med miljømål som kan medføre andre typer tiltak som kan pålegges vannkraftsektoren.

Prioriteringer i regional plan for vannforvaltning og elvens status som nasjonalt laksevassdrag tilsier at hensynet til laks og sjøørret og innføring av minstevannføring bør prioriteres høyt i revisjonen.

Dersom det skal slippes mer vann i Tverråga krever det at det slippes mer vann fra Rauvatnet. Dette er i konflikt med ønsket om å holde en høy vannstand i Rauvatnet om sommeren. Skal det slippes mer vann fra Rauvatnet og samtidig holdes en høy vannstand her, så må det tilføres mer vann fra Tverrvatnet.

Ruvatnet har 1,8 m reguleringshøyde, og interessen er stor for å kunne holde et så høyt som mulig vannspeil. Dette er også viktig for fiskebestanden i Rauvatnet. Rana kommune mener

derfor at det er svært viktig å holde vannstanden stabilt høy og er veldig positive til at denne revisjonen ses i sammenheng med Bjerka- Plura reguleringen.

Sweco har også konkludert med at det er mulig å gjennomføre habitattiltak for å øke andelen funksjonsområder i flere deler av elva. Dette være seg i form av «elv i elv», gyteområder eller øke mengden skjul. Det kan i noen grad være utfordringer knyttet til fiskevandring som kan forbedres, og det kan vurderes tilpasninger for sjøørret i sidebekker.

Rana kommune vurderer at det er veldig viktig å gjennomføre slike habitattiltak for å forbedre vandrings, gyte- og oppvekstforhold for anadrom fisk.

Vedlegg:

- Revisjonsdokumentet er tilgjengelig på NVEs internettside www.nve.no/konsesjonssaker.